

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 34. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167182446752/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

Sag. Saaledes, medens disse tre Vætere trattedes, kom en Staddeftonge til dem, som lod sig underrette om Korfagen til Uenigheden og derpaa, som deres Omtyghed, paatog sig at dele Hiet imellem Væternes, hvilket han ogsaa, som et Resultat for alle Stiftesforvaltere, udførte uden at forbeholde sig mere for sin Umage end netop Halvparten. Derfor alle Delinger i Verden havde gaaet saa rebellig for sig som denne, saa skulde Væten næppe have været en Tiendedel saa stor, som den dog endnu er, saa skulde en ny Hævnus faaet Kaldning til at skrive en ny Hæbel om Løben, som var paa Jagt med de andre Dyr.

Jeg troede, i den Cirkel, hvor jeg nu var kommen, at finde Udsælsken paa det højeste; men nej! jeg fandt her et Vælværd, som jeg mindst havde ventet, en Zubuhiri, der var tjene til et Exempel for andre Stænder. Orden, Enighed, Stræbning, nye Næringsvejes Opdækkelse og de nyttige Omskiftelser vare alle Brugter af en vel indrettet Tigger Stat. Med Sifferhed kan man altsaa formode, at denne Stats Værdighed vil trods Lidenes fortærende Land og overleve alle uuværende Lav, Selskaber, Handelskompagnier, og øvrige Indretninger. Til Lærdom og Undervisning for dem, der for Eftertiden kunde projektere nye Indretninger, vil jeg altsaa fortælligen meddele mine Sagttagelser over denne Materie.

Det synes at være en skjult Sag, som Erfarenhed for længe siden paa en forgelig Maade har bevist, og endnu daglig beviser, at, jo større og vidtløftigere Direktionen for et Kompagni er, jo bedre denne indværes, jo mindre kan Kompagniet bestaa. Den, som en Gang har haft den Lykke at være Direktør for et Kompagni, maatte kunne oplyse Verden om de for mig skjulte og hemmelige Korfager dertil. Saa meget synes jeg dog at øjne, at der alene maa finde Sted i et Kompagni, hvis Hønds ere store og betydelige, thi i Væter-Kompagniet betimes, hvor Indkomsterne strax deles og fortares i Tigger-

Staddeftongerne, Regente, der altid ondske Støddere og Forsværgere

Hæbberne, og hvor alting saa at sige gaar lige fra Haanden i Munden, her ser man, at den vidtløftige Direktion endog hjælper til at bestyrke Kompagniets Værdighed, og ved den prompte Uddeling af Gevinsten vindes igjen den ikke ubetydelige Fordel, at Kompagniets Aktiehavere aldrig kættes i Bore for at lide Tab ved Bankrotter, Kassa-Mangel eller deslige; man har derfor heller aldrig hørt, at dette Kompagni har ladet trykke Oplysninger eller andet scadant, som ingen Mennesker læser, og som aldrig kan retfærdiggjøre Bedrageren.

Jeg har ovenfor sagt, at Væter-Kompagniets vidtløftige Direktion endogsaa bestyrkede Kompagniets Værdighed, og dette skulde jeg Væterne at bevise. Kompagniet, hvis Skadel er udbredt over hele Byen, kunde umuligen holdes i Orden af en eller to Direktører, som da maatte holde Underbetjente under sig. Disse vilde da, efter løblich indført Skik og Bestægt, lørge alene for sig selv og bedrage saa vel Direktionen som Aktiehaverne; men hvor alle Betjenterne ere fuldkomne lige, saa vel i Alre som i Fordel, der kan det ikke saa let lade sig gjøre, især hvor Direktionen er saaledes fordelt, at enhver Direktør blot drager Fordel af den han alene betraede Andel, og kunns Ordenens Vedligeholdelse vedkommer det hele Korpus.

Det fortjener ikke heller en ringe Omættksomhed at se, hvoreledes denne Direktion har i lang Tid vidst at skaffe Kompagniets løblichige Handlinger en fuldkommen Frihed. Man véd, hvor strængt Lovene forbyde Væteri, og hvor lidet Regeringens Forordninger vinde de gadevejende Tiggere; man véd, at de i et Arbejdsstus skal tilholdes at fortjene deres Løde, at Overoplygten herover er anfortruet Betriet, og at Staddeftongerne staa under det. Ikke desto mindre ser man, at Staddeftongerne have vidst at bringe sig op til løbliche Direktører for et ulovligt Kompagni; paa hvad Maade de véd at forenes derom med Oberinspektionen, er noget, som er mig aldeles ubekendt; saa meget synes imidlertid at være en skjult Sag, at Oberinspektionen i lang Tid, i Steden for at standse Væteriet, har forværdet sin Lpfigt til et ordentlich Garant.